

Матеріали до виступу на парламентських слуханнях на тему: «Пріоритети екологічної політики Верховної Ради України на наступні п'ять років»
Степаненко Сергій Миколайович, доктор фіз.-мат. наук, проф.,
ректор Одеського державного екологічного університету

1) Першим пріоритетом є **виконання Україною міжнародних зобов'язань, що встановлені Паризькою угодою 2015р.**, яка була ратифікована Верховною Радою (Закон [№ 1469-VIII від 14.07.2016](#)), а саме:

- 1.1. Підготовка у 2020 році другого **національно визначеного внеску України** щодо глобального реагування на зміну клімату, який має ґрунтуватися на наукових дослідженнях, виконаних в тому числі у закладах вищої освіти та бути логічним розвитком першого національно визначеного внеску України, затвердженого розпорядженням КМУ від 16 вересня 2015р. № 980-р.
- 1.2. Створення **прозорої системи моніторингу викидів парникових газів** в Україні за рахунок прийняття у другому читанні проекту Закону "Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів" (№ 9253 від 01.11.2018р.) та відповідних підзаконних актів, які вже підготовлені за участю науковців закладів вищої освіти системи Міністерства освіти і науки України:
- проект Постанови КМУ «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу та звітності викидів парникових газів»
  - проект Постанови КМУ «Про затвердження Порядку верифікації звіту оператора про викиди парникових газів»
  - проект Постанови КМУ «Про затвердження переліку видів діяльності, на які поширюється моніторинг, звітність та верифікація викидів парникових газів»
  - проект Акту про деякі питання акредитації версифікатора звіту оператора про викиди парникових газів.

Крім того, розроблені проекти [Методичного керівництва з оцінки викидів парникових газів по видах діяльності установок](#), форми плану моніторингу, звіту про викиди і деякі керівництва ([Керівництво №1 Загальні вимоги до моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів](#); [Керівництво №2 Використання біомаси](#); [Керівництво №3 Керівництво з оцінки невизначеності](#); [Керівництво №4 Відбір та аналіз проб](#); [Керівництво №5 Обробка даних та система контролю](#); [Керівництво №6 Оцінка ризиків](#); [Керівництво №7 Тлумачення видів діяльності установок](#)).

- 1.3. **Розробка національного та регіональних планів адаптації до змін клімату**, що відбуваються, з метою захисту людей, засобів до існування та екосистем. Ці плани мають ґрунтуватися на найкращих наявних наукових знаннях, які нароблені українськими вченими, в тому числі за науковими грантами Міністерства освіти і науки України (як приклад, серія з трьох монографій вчених Одеського державного екологічного університету 2011, 2015 та 2018 рр. по оцінці впливу клімату на галузі економіки України)

1.4. **Значне підвищення кліматичної обізнаності** всіх верств населення України з метою підвищення рівня підтримки урядових заходів по переходу економіки на низьковуглецевий шлях розвитку, адаптації до регіональних змін клімату, що очікуються. Саме це є змістом Цілі 9.8 *"Українець усвідомлює наслідки глобальних змін клімату, вживає заходи для їх запобігання, проте готовий до них адаптуватись"* Програми діяльності Кабінету Міністрів України, яка була затверджена Постановою Верховної Ради України від 8.10.2019р.

У вирішенні цієї задачі провідну роль мають відігравати заклади освіти, просвітницькі неурядові та громадські організації. Як приклад успішної співпраці закладів світи різних рівнів та екологічних громадських організації можна привести регулярні всеукраїнські літні та зимові "Екологічні школи" для школярів, які проводить Одеський державний екологічний університет.

Крім того, вкрай важливим завданням (бо це є вимогою Всесвітньої метеорологічної організації – спеціалізованої агенції ООН) є **підготовка фахівців з кліматичного обслуговування** галузей економіки, місцевих громад. Поки що така підготовка здійснюється в мізерних обсягах лише в Одеському державному екологічному університеті.

Тому, в Основні засади (стратегії) державної екологічної політики України на період до 20230 року (Закон від 28.02.2029р. № 2697-VIII) пропоную включити додаткову Ціль №5 "Удосконалення системи освіти в інтересах сталого розвитку України", до якої включити питання впровадження кліматичної та екологічної освіти та просвіти"

2) **Імплементация вимог європейського екологічного законодавства** у екологічну політику України на національному, регіональному та місцевому рівнях.

2.1. **Реалізація вимог Директиви 2008/50/ЄС** Європейського парламенту та Ради від 21.05.2008р. про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи.

Фактично дві третини населення країни проживає на територіях, де стан атмосферного повітря не відповідає гігієнічним нормативам, що впливає на загальну захворюваність та рівень смертності населення. За науковими дослідженнями від забруднення повітря людей вмирає більше ніж від куріння. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я щорічно у світі від забрудненого повітря вмирає біля 8,8 млн людей.

Тому, реалізація Цілі 2.3 *"Люди довше живуть"* Програми діяльності Кабінету Міністрів напряду залежить від виконання вимог цієї директиви ЄС та стану реалізації Постанови Кабінету Міністрів України *"Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря"* від 1 серпня 2019р. № 827.

Виконання Порядку здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря, затвердженого цією постановою, **можливо лише у тісній співпраці з науковцями закладів вищої освіти Міністерства освіти і науки України**, які мають вагомні наукові доробки з цього напряду.

2.2. **Реалізація вимог Директиви 2000/60/ЄС** Європейського Парламенту і Ради "Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики" від 23 жовтня 2000 року з наступними змінами та доповненнями.

В "Основних засадах (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року" прямо вказується на незадовільний стан управління водними ресурсами країни "водокористування в країні здійснюється переважно нераціонально. Внаслідок токсичного, мікробіологічного та біогенного забруднення відбувається погіршення екологічного стану річкових басейнів, а також прибережних вод та територіальних вод Чорного і Азовського морів. Особливо слід відзначити незадовільний стан причорноморських лиманів, більшість з яких належать до природно-заповідного фонду і є унікальними рекреаційними ресурсами".

Виконання вимог Водного Кодексу України в частині розробки та впровадження систем інтегрованого управління водними ресурсами водних басейнів на регіональному рівні **напряму залежить від співпраці з науковцями закладів вищої освіти, серед яких Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Одеський державний екологічний університет, Національний університет водного господарства та природокористування** Міністерства освіти і науки України.

3) Окремим розділом "Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року" є **формування регіональної екологічної політики**.

Як член та керівник комісії обласної ради з екології та природокористування 2-х скликань можу констатувати, що на жаль в Україні поки що не багато позитивних прикладів сформованої цілісної регіональної екологічної політики. Діючи регіональні цільові екологічні програми або регіональні програми, де є розділи, що стосуються вирішення окремих екологічних проблем та не формують цілісної регіональної екологічної політики, так як не охоплюють завдання екологічної політики України.

Однією з причин такого стану є розрив у діяльності відповідного Комітету Верховної Ради України та відповідного міністерства, які формують екологічну політику країни від діяльності відповідних комісій обласних, місцевих та районних рад, які "варяться кожний у своєму котлі" та працюють здебільшого як пожежні команди по вирішенню сіюминутних, пожежних місцевих проблем.

Тому, одним з пріоритетів екологічної політики Верховної Ради повинна стати тісна співпраця з регіональними та місцевими екологічними комісіями у вигляді, наприклад, періодичних нарад семінарів або вебінарів, присвячених вирішенню конкретного, одного з напрямів реалізації екологічної політики країни.

4) 30 вересня 2019 року був підписаний Указ Президента України "Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року". Але, в Україні досі немає затвердженої **Стратегії сталого розвитку і Національного плану дій по реалізації цієї Стратегії**. Їх прийняття стало б дієвим інструментом упровадження засад сталого розвитку як на національному, так й регіональному та місцевому рівнях.

Крім того, загально відомо та неодноразово підкреслено в міжнародних документах роль освіти у реалізації завдань переходу на шлях сталого розвитку. Нагадаю тільки Десятиліття Організації об'єднаних Націй, присвячене становленню та розвитку освіти в інтересах сталого розвитку та Європейську Стратегію освіти в інтересах сталого розвитку 2005 року.

Україна не є виключенням – необхідною умовою реалізації Указу Президента України " Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року" від 30.09.2019р. № 722/2019 є **імплементация засад освіти в інтересах сталого розвитку у всі ланки освіти України**. Тому, ще раз пропоную *включити в Основні засади (стратегії) державної екологічної політики України на період до 20230 року (Закон від 28.02.2029р. № 2697-VIII) додаткову Ціль №5 "Удосконалення системи освіти в інтересах сталого розвитку України".*

Ректор Одеського державного екологічного
університету, д.ф.-м.н., проф.

С.М. Степаненко

17.10.2019р.